

ÇOCUK SUÇLULUĞUNUN AKTÜEL DURUMU VE ÇOCUKLAR TARAFINDAN KESRETLE İŞLENEN SUÇLAR

Asistan Naci ŞENSOY

1. Cemiyetin çocuğa karşı çok çeşitli cephelerden pek yerinde ve haklı olarak duymakta olduğu derin alâka, onun suç işlemesi halinde, büyük bir ehemmiyet kesbetmektedir. Çünkü cemiyet çocuk suçluluğunda, büyük suçluluğundakinden çok daha ağır bir mesuliyet hissesi taşımakta olduğunu müdriktir. Diğer taraftan büyük suçluluğun tezayüdü keyfiyeti ile, çocuk suçluluğu arasında doğrudan doğruya bir münasebet de mevcuttur. Zira, bugünkü kriminolojik çalışmaları suçluluğun hakikî sebebini bilhassa çocukluk çağında elde edilen tecrübelerde bulmaktadır. Filhakika, diğer bütün mesleklerde olduğu gibi, suçluluk da, muayyen bir mesleğin teşekkülü prosedesi içinde tekemmül etmektedir. Mazisi iyi bir şekilde tahlil edildiği takdirde, bir çok suçluların, suçluluğa daha küçük yaşlardan başladığı ve böylece, zaman içinde elde olunan tecrübelerle hakikî suçlu tiplerinin ortaya çıktığı müşahade olunmaktadır. İtiraf etmek lâzımgelir ki, suçlu bir kere meslekî terbiyesini ikmal eyleyince onunla mücadele etmek ve onu tuttuğu kötü yoldan çevirmek pek de muvaffakiyetli neticeler vermemektedir. İşte, gün geçtikçe, suçlu çocuğa müteallik meselelerin, bir taraftan cezacıları ve kriminoloji mütehassıslarını, diğer taraftan âmme efkârını yakından ve devamlı bir surette meşgul etmesinin sebebinin, bu noktada aramak lâzımdır.

Gerçekten suçluluk ve suçlularla mücadele edebilmenin ve bunu azaltabilmenin belli başlı çarelerinden biri de, bütün sosyal faaliyetin, önleme faaliyetinin çocuk suçluluğuna tevcih edilmesi ile mümkün olur. Bunu yapabilmek için de, önce «suçlu çocuk» veya «çocuk suçluluğu» meselesini bütün hususiyetleriyle tanımak ve bilmek iktiza eder. Bu meselenin bütün hususiyetleriyle bilinmesi ve tanınması ise şu dört suale verilecek cevaplarda meknuzdur:

- I — Çocuk suçluluğunun aktüel durumu nedir?
- II — Çocuklar tarafından kesretle işlenen suçlar hangileridir?
- III — İşlendiği yer ve işleniş şekli itibarile çocuk suçluluğunun arzettiği hususiyetler nedir?
- IV — Çocuk suçluluğunun sebep ve âmilleri ve bununla mücadele vasıta ve çareleri nelerdir?

2. Üçüncü ve dördüncüsünü başka bir makalemize mevzu ittihaz etmek düşüncesile, bu tetkiklerimizde sadece ilk ikisi üzerinde duracağımız bu sualleri ayrı ayrı cevaplandırmadan evvel, «çocuk suçluluğu» kelimelerinin mâna ve medlûlünü tayin etmek iktiza eder.

«Çocuk suçluluğu» tâbirindeki «çocuk» kelimesi muhtelif memleketlerin cezaî mevzuatı bakımından, muhtelif ve muayyen yaş hadlerinde bulunmaları hasebile muhaffef cezaî mesuliyeti olan küçükleri ifade eder. Kanunumuz 56 ncı maddesile muhaffef cezaî mesuliyeti 21 yaşını bitirmemiş olanlara kadar kabul etmiş bulunduğundan, memleketimize taallük ettikçe, «çocuk» tâbirinden 21 yaşından küçük olan bütün kimseleri anlamak iktiza eder.

«Suçluluk» kelimesine gelince, bundan maksat, Fransız Ceza Kanunu gibi suçların üçe taksimini kabul eden kanunlar bakımından cinayet, cünha, kabahat; Türk Ceza Kanunu gibi suçların ikiye taksimini kabul eden kanunlar bakımından da cürüm ve kabahat fiillerini işlemiş olmaktır.

§ 1. Çocuk suçluluğunun aktüel durumu: —

3. Bu mebhaste tetkik edilmesi lâzımgelen mesele, çocuk suçluluğunun tezayüd mü, tenakus mu ettiğidir.

Meseleyi yabancı memleketler ve memleketimiz bakımından ayrı ayrı incelemek muvafık olur.

1 - Yabancı memleketlerde: —

4. Başta cezacılar olmak üzere, çocuk suçluluğu ile yakından meşgul olan bir çok bilginler, muhtelif Avrupa memleketlerinde yapılmış bulunan istatistiklere dayanarak, çocuk suçluluğunun yarım asırdan fazla bir zamandır, artmakta olduğu hususunda hemen hemen ittifak etmekte ve keyfiyetin, devrimizin en ıstırapâver meselelerinden birini vücuda getirmekte bulunduğunu beyan eylemektedirler.

A) Fransada, 1826 ile 1881 seneleri arasında, yani 55 yıl içinde, müsterek hukuka müteallik suçların adedi üç misli tezayüt ettiği halde, aynı zaman içinde, küçükler tarafından ika olunan fiillerin adedinin dört misli fazlalaştığı tespit olunmuştur[1]. Bunun gibi, 1831 de, 1142 si kız, 5310 u erkek olmak üzere, 6452 çocuk takip ve muhakeme olunduğu ve bu rakkam umumî suçluluğun %10 unu teşkil eylediği halde, 1881 de, umumî suçluluğun %15 ini bulacak surette 3231 i kız, 25050 si erkek ol-

[1] H. Donnedieu de Vabres, traité élémentaire de droit criminel et de législation pénale comparée, 2e, édition, Paris, 1934, s. 138, No. 276.

mak üzere 28281 çocuk cezaî takibata maruz bulundurulmuştur[2]. Bu tezayüt 1910 a, hattâ Birinci Cihan Harbine kadar devam etmiştir. 1881 de çocuk suçluluğunun, umumî suçluluk içindeki nispeti %15 iken, 1901 de 3142 si kız, 26029 u erkek olmak üzere, 29351 küçüğün takip ve muhakeme olunduğu tespit edilerek, çocuk suçluluğunun umumî suçluluk içindeki nispeti %17 ye fırlamıştır[3]. Bunun gibi, Birinci Cihan harbine tekaddüm eden devrede, ve meselâ 1910 da 10000 çocuk üzerinde yapılmış olan bir istatistik, bunlardan 301 inin cezaî takibata maruz bulundurulduğunu gösterdiği halde, aynı istatistik büyükler arasında takip ve muhakeme olunanların nispetininin 3 defa daha az olduğunu tespitte medar olmuştur[4].

Birinci Cihan Harbinin, Fransada çocuk suçluluğunu büsbütün tezyit etmiş olduğu hususunda Fransız müellifleri hemen hemen birleşmektedirler.

Cezacılar suçluluk üzerindeki tesirleri bakımından harp devresini ikiye tefri'k ederek, umumî suçluluğun harbin ilk devresinde azaldığını, son devresile, harbi takip eden devrelerde, çoğaldığını, hususile çocuk suç-

[2] Jules Jolly, Rapport sur les causes de la criminalité de l'enfance, à la société générale des prisons, Revue pénitentiaire, 1904, sf. 666.

[3] Jules Jolly, s. g. Rapport, Revue pénit. 1904, sf. 666.

[4] Bu istatistiğin meydana koyduğu hakikatlerden biri de, umumî çocuk suçluluğunda en mühim hisseyi, 16 yaşını bitirmiş olup da, 21 yaşını ikmal etmemiş olan çocukların almış olmasıdır. Keyfiyeti, muhtelif memleketlerde suçluluğa müteallik olmak üzere yapılmış bulunan bir çok istatistiklerin tetkiki de teyit eylemektedir. Filhakika, suçluluğun yasa göre suretli tevziini tespit ve tayin eden bu istatistiklerden istihraç olunan malûmat, bedeni ve fikri tekâmül ile suçluluk arasında bir münasebetin mevcudiyetini göstermekte, Fransız cezacılarından Magnol'un tebarüz ettirdiği vechile, uzvi kuvvet ve kudretlerin tamamlandığı çağda suçluluk âzami haddini bulmakta, adı geçen kuvvetlerin tenakusu nispetinde de azalmaktadır. Bu cümleden olmak üzere, meselâ Fransada yapılmış istatistikler, nüfusun heyeti umumiyesine nispet edilmek suretile, en çok suçluya tesadüf edilen yaş grubunun 16 ile 21, 18 ile 21 arasında olduğunu, göstermektedir.

Diğer memleketlerde de durum aşağı yukarı aynıdır; meselâ İngilterede suçluların tekâsüf ettiği yaş grubu 16-21, Danimarka ve İsveçte 18-21, Bulgaristanda 17-21, Holanda, Macaristan, Italyada 21-30, nihayet Türkiyede 22-29 dur: Vidal et Magnol, cours de droit criminel et de science pénitentiaire, 8c' édition, Paris 1935; M. E. Hacker, Statistique comparée de la criminalité: Revue internationale de droit penal, 1936, sf. 305 ve müt.; Sulhi Dönmez, Cumhuriyetin 20 nci yılında çocuk mes'alesi; İş mecmuası, sayı 34, hususi nüsha, İstanbul 1934, sf. 100.

luluğunun tezayüt eylediğini müşahede ederler[5]. Bu müşahedeye uygun olarak Fransada, evin, ocağın baba tarafından terkinin ve aile bağının gevşekliğini intaç eylemiş olan Birinci Cihan Harbinde çocuk suçluluğu tezayüt etmiş olmakla beraber, adı geçen harbi takip eden seneler zarfında, ve 1921 den sonraki yıllarda bu bakımlardan bir salâh görülmüş, çocuk suçluluğu nispeti, umumî suçluluk yekûnu içinde, gün geçtikçe düşmüştür. Filhakika bu nispet 1913 de %17, 1918 de %18, 1923 de %13, 1928 de %12, 1931 de %10, 1934 de %8 ze inmiştir[6]. Fakat iktisadî buhranın tevhit ettiği güçlükler, hususile işsizliğin çoğalması yeniden çocuk suçluluğunun tezayüdüne vesile olmuş, bütün Fransada cezaî takibata maruz bulundurulmuş çocukların adedi - hususile ikinci Cihan Harbinin icra eylediği tesirlerin de inzimamile - 1938 den 1942 ye kadar 21400 den 35000 e yükselerek, 21 yaşından ufak olan çocuklar, Fransa nüfusunun takriben %7,3 nü teşkil eyliyen umumî suçluluğun %26 nispetini vücuda getirmiş bulunmaktadır[7].

B) Fransa bakımından mevcut olan bu durum, bir çok Avrupa memleketleri ve Birleşik Amerika Devletleri bakımından da variddir.

Maurice Yvernès'in, mukayeseli tetkiklerine ve verdiği istatistikî malûmata nazaran [8] Birinci Cihan Harbine takaddüm eden senelerde, Almanya, Belçika, İtalya, İngiltere, Avusturya, Brezilya, ve Birleşik Amerikada, umumî suçluluğun azaldığı müşahede olunmakta, buna mukabil, çocuk suçluluğu gittikçe tezayüd eylemektedir [9]. Birinci Cihan Harbi

[5] Harp ve suçluluk arasındaki münasebetler için: Sulhi Dönmezer, Harbin suçluluk üzerindeki tesirleri, Yeni Türk mecmuası, sayı 92, İstanbul 1942.

[6] Krichelmer: Remarque sur la statistique criminelle de la France d'après guerre: Revue de science criminelle et de droit pénal comparé, 1938, sf. 363.

Fransada bu devreye münhasır olmak üzere vâki azalmanın sebepleri bir taraftan küçük el sanayine ezcümle serserilerin ve suç işlemiş kimselerin tercihan alınması ile, diğer taraftan çocuk mahkemelerine ve nezaret altında serbestiye müteallik mevzuatın mevcudiyetile izah olunmaktadır: H. Donnedieu de Vabres, s.g.e., sf.

[7] Donnedieu de Vabres, Supplément au Traité élémentaire de droit criminel et de législation penale comparée, Paris 1946, sf. 17.

[8] Maurice Yvernès, La criminalité generale et la criminalité des mineurs en

[8] Maurice Yvernès, La criminalité generale et la criminalité des mineurs en Europe, Rev. pénit. 1914, Sf. 180, 446 ve 946.

[9] İngiltere, Belçika, İtalya, Almanya, Avusturyada çocuk suçluluğunun inkişafı hakkında malûmat almak için, sırasile bakınız:

Rev. pénit. 1901, Sf. 158; Rev. pénit. 1901, Sf. 393; Rev. pénit, 1902, Sf. 1285 ve 1903 Sf. 465; Rev. pénit. 1903, Sf. 1235, 1272.

ve onu velyeden devirlerde de dünya memleketlerinde çocuk suçluluğunun tezayüd etmiş olduğunda şüphe yoktur. Bu cümleden olmak üzere İngilterede, son istatistikler, 10 yaşını bitirmiş olup da 16 yaşını ikmal etmiş çocuklar arasında, genç suçlular nisbetinin, 1911 den 1933 e kadar artmakta olduğunu göstermiştir. Bunun gibi, Birleşik Amerika Devletlerinde de gerek Birinci Cihan Harbi içinde ve bu harbi velyeden devrede, gerekse İkinci Cihan Harbi içinde, çocuk suçluluğu, çok mütekâsif olarak ve ürkütücü nisbetler içinde artmış bulunmaktadır. Denebilir ki, bugün halen, Amerikanın birinci sosyal meselelerinden biri de çocuk suçluluğu mevzuudur. Amerika Birleşik Devletleri bakımından istatistiklere müstenit olarak rakam zikretmek, ancak muhtelif devletler itibarile mümkündür. Bilindiği gibi 48 devletten müteşekkil olan Amerika Birleşik Devletlerinden her birinin ayrı mevzuatı, ayrı istatistik tutmak metodları vardır. Amerika bakımından umumî olarak denebilir ki, gerek F. B. I ve gerekse F. B. C. tarafından neşredilen umumî rakamlara nazaran, diğer devletlerde olduğu gibi, burada da çocuk suçluluğu artmakta, ve artmakta devam etmektedir.

II - Türkiyede :

5. Muhtelif memleketler bakımından yapmış olduğumuz tetkikler, çocuk suçluluğunun adedi inkişaf ve tezayüdünü vazih bir surette göstermiş bulunuyor. Dünya memleketleri bakımından varid olan bu durum, acaba Türkiyemiz bakımından da varid midir? Başka bir ifade ile, acaba Türkiyemizde de «çocuk suçluluğu» denilen sosyal bir problem mevcut mudur, mevcut ise, bu problemi rakamlar zikretmek suretile arz ve teşrih edebilmek mümkün müdür?

Önce şu noktaya işaret edelim ki, çocuk suçluluğuna taallûku itibarile, islahhaneler, ceza hukuku bakımından küçüklük gibi çocuk suçluluğunun muhtelif cephelerini mevzu ittihaz eylemiş bulunan ve adliye mensupları tarafından kaleme alınmış olan bol miktarda çok değerli etüd ve makale mevcut olmakla beraber [10] Türkiyemizde çocuk suçluluğunun adedi inkişafını istihraca medar olacak rakamları muhtevi tek eser vardır; bu eser, yakın zamanlarda, Başbakanlık İstatistik Umum Müdürlüğü tarafından, önceleri, «İstatistik Yıllığı» içinde, bilâhare müstakillen ve daha müfassal olarak neşredilmeğe başlanan «1935 - 1942 mahkûmlar istatistiği» dir [11].

[10] Bu değerli etüd ve makaleler bilhassa «Adalet Dergisi» nin muhtelif nüshalarında bulunmaktadır.

[11] Filhakıka - Garp memleketlerinde ve Amerikada yarım asrı mütecaviz bir

Bu eserde mevcut rakamları göz önünde bulundurmak suretile, çocuk suçluluğunun artıp artmadığı hususunda muayyen bir neticeye bağlanmazdan önce, şu noktaya işaret edelim ki, çocuk suçluluğu bakımından, umumî suçluluğa müteallik olmak üzere yapılmış istatistik çalışmalarından neticeler istihraç eylemek, tatmin edici bir mahiyet arz etmez. Çocuk suçluluğunun inkişafı üzerinde kat'î olarak söz söylemeği sağlayabilmek, muayyen zaman fasılları içinde, doğrudan doğruya suç işlemiş çocukları istihdaf eden hususî istatistik çalışmaları yapmakla kaimdir. Diğer taraftan, faraza her beş senede bir, veya daha kısa zaman fasılları içinde

zamandır inkişafı üzerinde dikkat ve itina ile durulan ve bu itibarla hayli istatistikî malûmat ve rakamları ihtiva eden etüd ve monografilerin mebzulen mevcudiyetine mukabil - memleketimizde, metinde sözü geçen eser, ve bundaki rakamlara mütealliklerden, İstanbul Üniversitesi Ceza Hukuku Doçentlerinden Dr. Sulhi Dönmezer'in kaleme aldığı, İstanbulda 1943 yılında müntesir-34 sayılı İş Mecmuasının hususî çocuk nüshasındaki çok değerli etüdü dışında, çocuk suçluluğunun adedi inkişafına müteallik bilgileri muhtevi eser yoktur. Bunun sebebi, bizde, çocuk suçluluğunun değil, umumî suçluluğun dahi kriminolojik hususiyetlerine müteallik tetkiklere, muayyen metodlar ve ilmi esaslar içinde, henüz başlanmış bulunmasından neşet etmektedir. Aşağıda bu yeni mesaiye müteallik mufassal izahat verilmiştir: Sf. 877 ve müteakibe bakınız.

Diğer taraftan, Sulhi Dönmezer'in sözü geçen etüdünden kat'annazar, Başbakanlık İstatistik Umum Müdürlüğü tarafından nesredilmiş olan «Mahkûmlar İstatistiği» de, değil çocuk suçluluğunun, umumî suçluluğun dahi bütün kriminolojik meselelerini ve bu meselelere müteferri hususiyetlerini adedi bilgiler ve rakamlarla tebarüz ettirmiş olmaktan uzaktır. Filhakika bu eser tertib ve tanzim olunurken, 1935 - 1942 yılları içinde mahkemelerden alınan ferdî mahkûm fişlerine istinat olunmuş, önce, vilâyetler ve seneler itibarile, Ağır, Asliye, Sulhceza mahkemelerinden sadır olan mahkûmiyet, beraet, sukut hükümlerile, sorgu hâkimliklerince haklarında meni mukeme kararı verilen şahıslar adeden gösterilmiş, bilâhare, ve sırasıile, mahkûmların umumî ceza kanununa veya hususî kanunlara göre mahkûm oldukları cezalar, bunların muhtelif vasıf ve vaziyetlere göre ayrılışı (yani suçlarını köyde mi, şehirde mi işledikleri, medeni halleri, yaşları, tabiiyetleri, cezalarının tecil edilip edilmediği, meslekleri,) cezalarının ve suçlarının neveleri, 3005 sayılı kanunun tatbik edilip edilmediği tesbit edilmekle iktifa olunmuştur.

Görülüyor ki eserde, mahkûmların, kriminolojik bakımdan ehemmiyeti büyük olan bir çok hususiyetleri ve ezcümle, bünyevi, şahsî, ailevi, iktisadî, kültürel, ilh. durumları tesbit ve tebarüz ettirilmemiş, bunun gibi, ne gibi evsafî haiz kimselerin hangi nevi suçları işlediklerini gösteren terkipli tablolarla, suçlar itibarile ayrıca bir istatistik tertibi de yapılmamıştır.

bu çalışmalar yapılırken, aynı müddetler zarfında «çocuk suçluluğu» tâbirine girebilecek yaşta olanların nüfusunun tezayüd edip etmediği de ayrıca tesbit edilmek iktiza eder. Çünkü, çocuk suçluluğunun tezayüd veya tenakusu, bu yaştakilerin nüfus terkiibinin değişmesinden tevellüd edebilir.

Umumî suçluluğun inkişafını tesbit ve tayin bakımından yapılacak istatistik çalışmalarında da uyulması muktazi bu metod ve bu metoda müteferri diğer esaslar göz önünde bulundurulmak suretile tertib edilmiş eser, memleketimizde mevcut olmadığından, İstatistik Umum Müdürlüğünün, 241 neşriyat numaralı «1935 - 1942 Mahkûmlar İstatistiği» umumî eserindeki rakamlar üzerinde durmak ve bu rakamlardan çocuk suçluluğunun 1935 - 1942 yılları arasındaki inkişafına müteallik neticeler çıkarmakta zaruret vardır. Bununla beraber Fahreddin Kerim Gökay tarafından 1938 Paris Arsiulusal Çocuk Psişatrisi Kongresine verilen rapor hulâsasında [12] mezkûr bazı rakamlara göre, bizde 1935 yılından önce de çocuk suçluluğunun inkişafına müteallik bazı adedi bilgiler vermek mümkündür. Filhakika, 11 yaşını bitirmiş 15 yaşını ikmal etmemiş olup da kendilerinde temyiz kudretinin bulunup bulunmadığını tesbit sadedinde, memleketin muhtelif mıntakalarından İstanbul Adli Tıp Enstitüsüne gönderilen suçlu çocukların adedi 1932 yılında 76, 1933 yılında 123 dür. Bu aded 1934 de 94 e düşmüş iken, 1935 de 130 a, 1936 da ise 245 e fırlamıştır. Çok nisbî olmak ve bu itibarla kat'î ve muayyen bir netice istihracına salih bulunmamakla beraber, keyfiyet memleketimizde 1935 yılından önce çocuk suçluluğunun çoğalmakta olduğuna bir işaret olarak kabul edilebilir.

1935 yılından sonraki duruma gelince: Mahkûmlar istatistiğindeki adedi malûmata göre Türkiyemizde 1942 yılına kadar 18 yaşından küçük olanların suçluluk miktarı şöyledir:

1935 :	4392
1936 :	5424
1937 :	6362
1938 :	7076
1939 :	8270
1940 :	9783
1941 :	11840
1942 :	12764

[12] Fahreddin Kerim Gökay, Türkiyede çocuk cürümleri, İstanbul 1938, S. 2 ve müteakip.

Aynı yıllar içinde 21 yaşından küçük olanların suçluluk miktarı da şöyledir:

1935	: 5715
1936	: 7584
1937	: 7013
1938	: 6044
1939	: 6505
1940	: 6944
1941	: 8016
1942	: 6675

Bu rakamlar tevhidden ifade edilecek olursa, memleketimizde, 1935 - 1942 yılları arasında 21 yaşından küçük olanların suçluluk miktarını gösteren rakamlar şu suretle tevezzü eyler:

1935	: 10107
1936	: 13008
1937	: 13375
1938	: 13120
1939	: 14775
1940	: 16727
1941	: 19856
1942	: 19439

Yukarıki rakamlar dikkatle tetkik edilecek olursa, memleketimizde, 21 yaşından küçük olanların suçluluk miktarı - 1936, 1937, 1938 yıllarındaki ehemmiyeti az azalma ve çoğalmalar bir tarafa bırakılacak olursa - hususile 1939 da başlamak suretile gittikçe artan bir seyir takib etmekte, 1941 ve 1942 senelerinde, 1935 deki miktarın hemen hemen iki misline irtika eder derecede tezayüd etmiş bulunmaktadır. Her ne kadar İstatistik Umum Müdürlüğü tarafından neşredilen nüfus istatistikleri 1935 yılı ile 1939 yılı arasında nüfusumuzda bir artma olduğunu göstermekte bulunması dolayısıyla, çocuk suçluluğunun 1935 ile meselâ 1939 yılları arasındaki adedi inkişafını şu nüfus artımına başlamak akla gelebilirse de, 1941 ve 1942 yıllarında çocuk suçluluğunun ürkütücü bir şekilde tezayüd etmesi keyfiyetini - aynı yıllar zarfında nüfus bakımından mevcut duraklama hasebile - nüfus artımı sebeble izaha imkân kalmaz.

1935 - 1942 mahkûmlar istatistiğindeki edetlere müstenit umumî suçluluğa nisbet edildiği ahvalde de memleketimizde çocuk suçluluğunun tezayüd ettiğini müşahede eylemek mümkündür. Filhakika, 1936 da, 21 yaşından küçük olanların umumî suçluluk içindeki nisbeti % 23 iken,

1938 de bu nisbet % 24,5, 1940 da % 27,5, 1941 ve 1942 de de % 32,7 ye fırlamıştır.

Görülüyor ki, hususile İkinci Cihan Harbinin başladığı 1938 yılından itibaren Türkiyede çocuk suçluluğu ehemmiyetli bir surette tezayüde başlayarak harp yılları içinde büsbütün artmış bulunmaktadır [13].

İlâve edelim ki, bir müellifin de çok kat'i olarak tebarüz ettirdiği veçhile [14] «alelûmum istatistiklerde küçük suçluluğuna müteallik olmak üzere vazedilmiş bulunan rakamlar ekseriya hakikatın de dunundadır. Filhakika bir çok hallerde küçük çocukların suçları zabıtaya ve adliyeye intikal etmeden kapatılır, gider... Diğer taraftan bir çok hallerde suçtan zarar gören şahıs, küçüğe merhamet etmesi dolayısıyla fiili zabıtaya bildirmekten ve vaziyete göre şikâyetten vaz geçer. Bütün dünya memleketlerinde, hâkimlerde de küçük suçlulara karşı fazla bir merhamet hissi vardır. Bunlar, hallerin ekseriyetinde, suçu sabit olmadı diyerek küçük maznunları beraet ettirirler. Bütün bu sebeplere, memleketimizde, istatistiklerde 11 yaşına kadar olan ve işlediği suçun cezası bir seneden fazla hapsi istilzam eden küçüklere ait rakamların da dahil bulunmadığını ilâve edecek olursak, arzylemiş bulunduğumuz rakam ve nisbetlerin daha fazla endişeye mahal verebilecek bir mahiyette olduğu neticesine varmamız lâzım gelecektir».

Memleketimize taallûk etmek üzere vermiş bulunduğumuz izahlardan anlaşılacağı veçhile, muhtelif dünya memleketlerinde olduğu gibi, Türkiyemizde de, seneden seneye hem de süratli olarak yükselmekte bulunan ve bu itibarla, üzerine, kuvvetli bir alâkanın çekilmesini istilzam ettiren bir «çocuk suçluluğu» sosyal problemi mevcut bulunmaktadır.

§ 2. Çocuklar tarafından kesretle işlenen suçlar: —

6. Çocukların nasıl ve neden dolayı suçlu oldukları öğrenilmek istenildiği takdirde, her şeyden önce bunların kesretle işlemiş oldukları fiillerin nelerden ibaret olduğunu bilmek iktiza eder.

Çocuk suçluluğunun tezayüdüne müteallik izahlarda yaptığımız gibi, burada da meseleyi ikiye tefrik etmek, önce yabancı memleketlerde, sonra

[13] Bu artışın sebeplerini tamamen olmasa bile, kısmen memleketimizin - fiilen iştirak etmemiş olmakla beraber - harbin dolayısıyla tesirlerine maruz kalmış olmasında ve meselâ ordusunu yarı seferi vaziyette bulundurmak mecburiyeti dolayısıyla bir çok babaların askere alınmasında ve bu itibarla çocukların takayyüdden mahrum kalmasında, umumi geçim sıkıntısının, bunun gibi iktisadi durumun vehamet kesbetmesinde ve sefaletin çoğalmasında aramak iktiza eder.

[14] Sulhi Dönmezer, s. g. makale, S. 104.

da Türkiyede çocuklar tarafından kesretle işlenen fiillerin neden ibaret olduğunu, istatistikî bilgilere dayanarak tebarüz ettirmek muvafık olur.

1 - Yabancı memleketlerde:

7. Jules Jolly'nin Société générale des prisonos'a, çocuk suçluluğunun sebeplerine müteallik olmak üzere verdiği raporda [16] tebarüz ettirdiğine göre, Fransada, ilgili resmî makamlar tarafından tertip ve tanzim olunan istatistikler, çocuklar tarafından kesretle işlenen fiillerin, serserilik, dilencilik, hırsızlık olduğunu göstermektedir. Filhakika bu istatistiklerdeki rakamlar, suçlu çocukların 4/5 nin serseri, dilenci, hırsız olduğunu göstermektedir. Bu cümleden olmak üzere, meselâ 1903 yılında Pariste, 976 çocuktan, 348 i erkek 56 sı kız olmak üzere 404 çocuk serserilikten, 73 ü erkek 7 si kız olmak üzere 80 çocuk dilencilikten, 301 i erkek 23 ü kız olmak üzere 324 çocuk hırsızlıktan dolayı zabıtaca yakalanmıştır. Ancak, Fransada, 1901 de, yani yukarıda mezkûr rakamların tesbit edildiği yıldan iki yıl önce yapılmış olan istatistikler, 5006 suçlu çocuktan 3193 nün hırsızlıktan, 174 nün serserilikten, 112 sinin de dilencilikten cezaî takibata maruz bulundurulduğunu göstermektedir. Bu son rakamların, çocuklar tarafından hırsızlık fiilinin diğerlerine nisbetle çok fazla işlendiğini göstermesinin sebepleri, serserilik ve dilencilik eden çocukların ekserisinin zabıtaca serbest bırakılmış olmasından ileri gelmektedir.

Georges Paul - Boncour'un, 300 suçlu çocuk üzerinde yapmış olduğu ankette, çocuk suçluluğunda, hırsızlığın başta gelmekte olduğunu göstermekte ve hırsızlık fiiline düşen nisbet % 54 olarak ifade edilmektedir [17].

Keza, Claus Seibert'e göre de 1932 - 1935 senelerinde Münih şehrinde çocuklar tarafından işlenen fiillerin başında hırsızlık gelmektedir [18].

Buna mukabil, yabancı memleketlerde, emval aleyhine işlenen fiillerden dolandırıcılık, emniyeti suiistimal, umumî ahlâk ve âdâb aleyhine işlenen fiillerden ırza tasaddî, izalei bikir, ırza tecavüz, eşhas aleyhine işlenenlerden, müessir fiil, adam öldürme, gibi cürümler çocuk suçluluğunda - serserilik, dilencilik, hırsızlığa nisbetle - kabarık yekûnlara baliğ olmamaktadır. Filhakika, meselâ Fransada, 1901 de, 5006 suçlu çocuktan ancak 39 u dolandırıcılıktan, 61 i emniyeti suiistimalden, 81 i ırza tecavüz, ırza tasaddî, izalei bikirden, 330 u müessir fiil ve katilden cezaî

[16] Revue penit, 1940, Sf. 662 - 698; 738 - 778; 845 - 873,

[17] Georges Paul - Boncour: Les causes de la criminalité juvenile: Revue de droit pénal et de criminologie 1929, Sf. 941 de Dr. Alexander tarafından yapılan compte - rendu.

[18] Sulhi Dönmezer, s. g. makale, Sf. 107.

takibata maruz bulundurulmuştur [19].

Hulâsa, bir müellifin de tebarüz ettirdiği veçhile [20], yabancı memleketlerde, muhtelif tarihlerde yapılmış olan anketler ve istatistik çalışmaları, çocuklar tarafından kesretle işlenen fiillerin hırsızlık olduğunu göstermektedir.

II - Türkiyede :

8. Memleketimizde çocuklar tarafından kesretle işlenen fiillerin neden ibaret olduğunu adedi bilgilerle izah mümkün müdür?

Bu sual bizi her şeyden evvel, çocuk suçluluğunun kriminolojik hususiyetlerine müteallik çalışmalar ve istatistikî mesai üzerinde bir kaç söz söylemeğe ve bu mevzuda mütekaddim izahlarda bulunmağa sevk etmiş bulunuyor. Filhakika bu izahlar, hem vazettiğimiz sualin cevabında, hem de tetkiklerimizin en mühim bir kısmını teşkil edecek olan «çocuk suçluluğunun sebep ve âmilleri ve bununla mücadele vasıta ve çareleri» başlığını taşıyacak ve ileride kaleme almağı düşündüğümüz başka bir makalede vermek istediğimiz adedi malûmatı muhtevi kaynakları tenvir bakımından faydalı olacaktır.

İstatistik Umum Müdürlüğü tarafından neşrolunan mahkûmlar istatistikinde suçlu çocukların işledikleri fiiller bakımından terkibi bir tablo ve tasnifin yapılmamış olduğuna, ve, Hilmi A. Malik'in, bazı istatistikî bilgiler veren ve münferit vak'alar üzerinde duran 1932 yılında münteşir «Türkiyede Suçlu Çocuk» başlıklı eserine işaret ettikten sonra, beyan edelim ki, memleketimizde bu mebhaste ilk metodik ve toplu mesai ifadesini, 1942 yılında - bizim de iştirak ettiğimiz - İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza Hukuku Doktora ve Lisans Siminerlerine müdavim talebe tarafından, İstanbul ve Üsküdar Cezaevlerinde 21 yaşından küçük 124 suçlu çocuk üzerinde yapılmış olan ankette bulmuştur [21].

Daha önce bu mevzuda ve daha hususî mahiyette bir çalışmada Tezer Taşkiran ve Samed Ağaoğlu tarafından 1940 yılında Ankara çocuk ıslah evinde 86 erkek çocuk üzerinde yapılmış bulunmaktadır [22].

Mahdud suçlu çocuk miktarları üzerinde yapılmış olan bu kısmî çalışmalar bir tarafa bırakılacak olursa, memleketimizde, ilmî esaslar ve

[19] Jules Jolly: s. g. rapport, Revue pénit., 1904, Sf. 671 ve müt.

[20] Sulhi Dönmezer: s. g. makale, Sf. 107.

[21] Beher sual içindeki tâlî suallerle birlikte 49 mütenevvi suali muhtevi bulunan bu ankete müteallik fısler İstanbul Hukuk Fakültesi Kriminoloji Enstitüsündedir.

[22] Tezer Taşkiran, Samed Ağaoğlu, suçlu çocuklarımız, Ankara çocuk ıslah evinde bir araştırma, Ankara 1943.

belli metodlar içinde çocuk suçluluğunun kriminolojik hususiyetlerine müteallik tetkiklere, Türk Kriminoloji Enstitülerinin kurulmasile [23] he-

[23] Birleşik Amerika ve Garp memleketlerinde hayli zaman önce tesis edilmiş olan Kriminoloji Enstitüleri bizde pek yenidir. 1944 yılında İstanbul ve Ankara Üniversiteleri Hukuk Fakültelerine bağlı olmak üzere kurulan Türk Kriminoloji Enstitülerinin - müsterek talimatnamesindeki hükümlere göre - gayesi, Türk cemiyetinde suç sayılan hareketleri, ahlâk, âdâb ve hukuk sahalarındaki tarihi gidisini, ve suçlara karşı alınmış tedbirlerin nevelerini ve tesirlerini tayin etmek ve zamanımızda suçların görünüş şekillerile sebep ve âmillerini, kemmi ve keyfi hususiyetlerini, dağılma suretlerini araştırmak, suç ve suçlulukla mücadele tedbir ve vasıtalarını tayin ve tesbit etmek, tatbikatın verdiği sonuçları takib eylemek, ceza hukukunun ve onun yardımcıları olan ilimlerin gelişmesini temin etmek ve kanun vazı ile kanun hükümlerini tatbika ve yürütmeğe memur olanların çalışmalarını kolaylaştıracak müsbet neticeler sağlamaktır.

Enstitüler tarafından yapılmakta ve yapılacak olan araştırmalarda suç ve suçlu, hukuki, antropo-biyolojik, psikolojik, psikopatolojik, pedagojik ve sosyolojik bakımlardan ele alınır; araştırmadan elde edilecek neticelere göre enstitüler, Türk cemiyetine en uygun olan suç siyaseti unsurlarına, yani suç ve suçlular ve hususile küçük ve genç suçlular hakkında alınması gereken umumî ve hususî yürütme şekillerine, rejimlerine, ıslah, şifa ve ceza evlerine ait meseleleri incelerler.

İşte gayesini ve kriminolojik tetkikler bakımından faaliyet tarzını talimatnamesindeki hükümlere müsteniden izaha çalıştığımız Türk Kriminoloji Enstitülerinden, İstanbul Hukuk Fakültesi Kriminoloji Enstitüsü, çalışmasına, 21-6-1944 tarihinde, umumî suçluluk bakımından, adam öldürme cürümlerinin sosyal sebep ve saiklerini taharriye ve sair kriminolojik hususiyetlerini araştırmaya müteallik bir anketle başlayarak 6386 adam öldürme mahkûmunu taramış, 29-6-1945 tarihinde nihayete eren bu anketin, uzun bir mesalden sonra tasnifi işi de bitirilmiş, vilâyetler ve ekser ahvalde yaş grupları itibarile «suç», «suçlu», «mağdur», «saikler», «müeyyede» gibi beş büyük kısımda muhtelif ve mütenevvi ve bazan terkibi tasnifleri ihtiva eyleyen planşlar tanzim edilmekte bulunmuştur. Büyük emekler ve gayretler mahsulü olan bu çalışmaların bir eser halinde neşrine başlanmak üzeredir.

İstanbul Kriminoloji Enstitüsünün - metinde izah ettiğimiz çocuk suçluluğuna müteallik faaliyeti dışında - ele aldığı meselelerden biri de «intihar vakaları»dır.

Bir memleket için intihar vakaları kesafetinin çeşitli yönlerden arzelmekte olduğu ehemmiyet büyüktür. Bu itibarla intihar vakalarının beş on sene gibi oldukça uzun müddetlerle ve devamlı olarak ilmi vaziyeden incelenmesi ve kontrolü ve bu vakaların muhtelif sebep ve âmillerinin araştırılarak tesbit edilmesi elzemdir.

İşte bu mülâhazalar dolayisile Enstitü, memleketimizin, İstanbul, Ankara, İzmir, Erzurum, Bursa, Konya, Zonguldak, Trabzon, Van illerinde, beş sene zarfında vuku

nüz başlanmış bulunmaktadır.

Filhakika, Türkiyemizde, 12-15, 16-18 yaş arasındaki erkek ve kız suçlu çocukların ehemmiyetli ve süratli bir surette artması karşısında, Adalet Bakanlığı, 21.6.945 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığından bu mevzu üzerinde kriminolojik incelemeler yapılması talebinde bulunması üzerine, keyfiyet, Milli Eğitim Bakanlığınca Kriminoloji Enstitülerine havale edilmiş, bu suretle işi ele alan İstanbul Kriminoloji Enstitüsü, yapılacak incelemeler cümlesinden olmak ve İstanbul, İzmir, Bursa, Adana, Eskişehir, Trabzon, Erzurum, Diyarbakır, Konya illeri merkez ceza evlerinde bulunup, suçu işledikleri tarihte 18 yaşını bitirmemiş olan hükümlülere taallük etmek üzere bir anket tertibine karar vererek, 17-7-945 tarihinde - sözü geçen vilâyetlerde - 112 suçlu küçük üzerinde kriminolojik incelemeler yaptırmıştır.

Bu ankete müteallik fişler nezaretimiz altında tasnif ettirildikten, tasniften alınan neticeler ve bu neticeler muvacehesindeki görüşlerimiz tanzim ettiğimiz sentetik bir raporla Enstitü Müdürlüğüne arzolanduktan ve hususile kısmi anketin «çok az adedde suçlu çocuk üzerinde yapılmış olması itibarile, memleketimizin umumî çocuk suçluluğunun hususiyetlerini kat'î surette tebarüz ettirir mahiyette saymamak lâzımgeldiği» [24] esbabı mucibesile bütün memlekete teşmili temenni olunduktan bir müddet sonra, Enstitü, meselenin ehemmiyeti muvacehesinde, üzerinde tetkikat yapılmış küçükler sayısının pek cüz'î olması sebebiyle, memleket çapında umumî ve şâmil neticeler istihsaline müsait bulunmadığı kanaatine varmış, ve bu itibarla, anketin yeniden ve memleket ceza ve ıslah evlerindeki bütün mahkûm küçük suçlulara şâmil olacak surette icrasını kararlaştırmıştır.

Bu karar neticesi, çocuk suçluluğunun sebep ve saikleri ve diğer kriminolojik hususiyetlerine mütedair incelemelere, önce 19-9-946 tarihinde Ankara çocuk ıslah evinde yapılan münferid bir mesai ile başlanarak, orada toplu bir surette bulunan 163 küçük hükümlü taranmış, bilâhare memleketimizdeki savcılıklara ve iş esas üzerine kurulu ceza evleri müdürlüklerine umumen yapılan bir tamim ile, ceza ve ıslah evlerinde, 15 Şubat 1947 tarihinde mevcut olan küçük hükümlüler esas teşkil etmek ve gönderilen fişler o gün doldurulmak üzere anket, bütün memlekette aynı

bulacak intihar hâdiselerini ihtiva eylemek üzere bir anket tertibine karar vermiş ve 15 Eylül 1951 senesinde nihayete erecek olan bu ankete 15 Eylül 1946 tarihinde başlamış bulunmaktadır.

[24] İstanbul Kriminoloji Enstitü Müdürlüğüne 1-9-946 tarihinde vermiş olduğumuz gayri müntesir rapor.

zamanda yapılmış ve bu anketin tasnifi işine başlanmıştır.

9. Bu izahlardan anlaşıldığına göre, Türkiyede çocuk suçluluğunun kriminolojik hususiyetlerine müteallik çalışmalar pek yeni başlamış olduğundan, çocuklar tarafından kesretle işlenen fiillerin neden ibaret olduğunu adedi bilgiler ve nisbetler içinde ifadeye medar olacak ihatalı bir eser neşredilmiş değildir. Binaenaleyh, Türkiyede çocuklar tarafından en fazla işlenen fiillerin ne olduğunu tayin bakımından tebarüz ettirmeğe çalıştığımız kısmî istatistik mesailerindeki rakamları nazarı itibara almakta ve durumu bu rakamlara göre ve elde edilecek nisbetler içinde arzulemekte zaruret vardır. Mamafih, ilâve edelim ki, nisbi ve izafi de olsa, bu kısmî çalışmalar memleketimizde suçlu çocukların hangi nevi fiilleri daha çok işlemekte olduğu hususunda, her türlü değer ve kıymetten âri olmıyan malûmat istihracına salih bulunmaktadır.

10. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Türk Kriminoloji Enstitüsü tarafından memleketimizin bazı vilâyetlerinde 112 küçük suçlu üzerinde yaptırılmış olan anket, bunlar tarafından işlenmiş olup da takib ve muhakeme edilen ve hükme bağlanan 129 suç olduğunu göstermiş bulunmaktadır. Bu 129 suç, başta adam öldürme olmak üzere, adeden arzettiği çokluk sırasına binaen, ırza geçmek, hırsızlık, kız ve kadın kaçırmak, müessir fiil, firar, ırza tasaddi, mesken masuniyetini ihlâl fiilleriyle, adedi itibarile ehemmiyet arzetmeyen kaçakçılık, sahte hüviyet cüzdanı kullanmak, zabıtaya silâh çekmek, tehdid, hakaret gibi «müteferrik» fiillerdir.

Gerçekten bu suçların sureti tevezzüü şöyledir:

% 40	Adam öldürme
% 29	Irza geçmek
% 28	Hırsızlık
% 10	Kız ve kadın kaçırmak
% 7	Müessir fiil
% 3	Irza tasaddi
% 4	Firar
% 2	Mesken masuniyetini ihlâl
% 6	Müteferrik

Bu rakamlara göre küçüklerin işlediği suçların:

% 21	ni Adam öldürme
% 22,5	» Irza geçmek
% 21,7	» Hırsızlık
% 8	» Kız ve kadın kaçırmak
% 5,4	» Müessir fiil
% 3,1	» Firar

% 2,4 nü Irza tasaddi

% 1,5 » Mesken masuniyetini ihlâl

fiilleri teşkil etmektedir; şu hale göre küçükler tarafından kesretle işlenen suçlar adam öldürme, ırza geçmek, hırsızlık, müessir fiil ile, kız ve kadın kaçırmak ve ırza tasaddi gibi fiillerdir.

1942 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza Hukuku Doktora ve Linsans Seminerlerinde mukayyed talebenin iştirakile İstanbul ve Üsküdar Cezaevlerinde yapılan anketin verdiği neticeler göz önünde bulundurulacak olursa, aynı müşahedeleri yapmak, yani küçükler tarafından umumiyetle fazla nisbette işlenen fiillerin adam öldürme, hırsızlık, müessir fiil, ırza geçmek ve ırza tasaddi gibi fiiller olduğunu tesbit etmek mümkündür.

Samed Ağaoğlu ve Tezer Taşkiran tarafından Ankara çocuk ıslah evinde yapılan araştırmalar da aynı neticeyi vermekte ve 86 çocuktan 60'ının adam öldürme, 24'ünün ırza geçmek, ırza tasaddi, 2 sinin de hırsızlık fiillerini işlemiş olduklarını tesbit eylemiş bulunmaktadır.

Çok dikkate şayandır ki, aynı müşahedeyi, henüz Edirne'de bulunduğu sırada - orada açılışı tarihinden 18-5-936 tarihine kadar - ıslah evine gönderilmiş 251 suçlu çocuk bakımından da yapmak mümkündür. Filhakika bu 251 çocuktan 131 i adam öldürme, 92 si fili şeni, 21 i hırsızlık, 7 si de sair suçlardan dolayı mahkûm edilmiştir [25].

Demek oluyor ki, adeden ehemmiyet arzetmiyen fiiller bir tarafa bırakıldığı takdirde, çocuk suçluluğunda geniş mikyasta yer alan ve üzerinde durulması muktazi fiiller adam öldürme, «cinsî suçlar» umumî tâbiri altında toplanabilmesi mümkün olan ırza geçmek, kız ve kadın kaçırmak, ırza tasaddi fiilleri ile, hırsızlık ve müessir fiildir.

A) Adam öldürme ve saikleri:

11. Bu dört grup fiilden, adam öldürme - yabancı memleketlerdeki durumun aksine olarak - çocuk suçluluğunda başta gelmekte, yukarıda verdiğimiz nisbet tablosuna göre, çocuklar tarafından işlenen suçların % 31 ini teşkil eylemektedir. Bu nisbet, adam öldürme cürmü bakımından ürkütücü olsa gerektir. Esasen memleketimizde umumî surette adam öldürme cürümlerinden dolayı mahkûm olanlar, Avrupa memleketlerine nazaran, endişeyi mucip bir yekûna baliğ olmaktadır [26].

[25] Faruk Erem, Ceza Hukuku önünde suçlu çocuklar, İstanbul 1940, Sf. 76.

[26] Türkiyede, 1939 yılında, muhtelif adam öldürmelerden dolayı mahkûm olanlar cezal mesuliyet çağında bulunan yüz bin şahsa nazaran 32 olduğu halde, Avrupada en çok adam öldürme fiilinin İka olduğu Bulgaristanda, 29-32 seneleri

Çocuk suçluluğuna müteallik olmak üzere memleketimizde yapılmış olan kısmi anket ve istatistik çalışmalarının gösterdiğine göre, bizde küçükleri fazla miktarda adam öldürme fiillerini işlemeğe sevkeden ve belli nisbetler içinde ifade edilebilmesi mümkün sebep ve âmillerin başında bir taraftan, «kabadayılık» umumî mefhumu içinde toplanabilecek olan «kavgada âni tehevür», «küfür edilmek», «dövülmek», «usul ve fûrudan veya sair akrabalardan birinin dövülmesi veya öldürülmesi, başka bir ifade ile aile intikamı», «köy korusuna, tarla ve haneye tecavüz», diğer taraftan «namusu koruma endişesi» umumî tâbiri ile ifadesi mümkün, «ananın evi terkedip sevdiği adama kaçması», «ananın, kocasını öldürenin kardeşine varması», «kız kardeşin veya karının veya yakın akrabasının kaçırılmış olması» gelmektedir.

Filhakika İstanbul Kriminoloji Enstitüsünün yapmış olduğu kısmi ankete göre, ika edilen 40 adam öldürenin % 15'inin saiki «kavgada âni tehevür», %10,6'sının «küfür edilmesi», keza Samed Ağaoğlu - Tezer Taşkiran'ın araştırmalarına göre de, 60 adam öldürme fiilinden 41'nin saiki «kabadayılık», 6'sının ise «namusu koruma endişe» dir [27]. Bütün bu hallerde, bir müellifin de dediği gibi [28] çocuk muayyen bir vazifeyi ifa ettiği ve bu şekilde harekete mecbur olduğu düşünce ve kaygusile öldürmektedir. Hususile Anadolunun Şark ve Şarkı cenubî mıntakalarında «aile intikamı» saiki umumî tâbirine idhal edilmesi lâzımgelen «kan gütme» lerden mütevellid adam öldürmelerde çocuğun bu fiilî muayyen bir vazifenin yerine getirilmesinden ibaret telâkki eylemesi keyfiyeti çok daha mütebarizdir. Filhakika ailesi efradından birisi öldürülen erkek çocuk çok küçük yaştan başlanarak, ebeveyninin - biraz önce sözü geçen mıntakalarda uzun zamanlar bulunmuş bir müddeiumumiden dinlediğimize göre, öldürülenin pıhtılaşmış ve kemali ihtimamla mahsus bir surette hıfzedilmiş kanı senenin muayyen günlerinde gösterilmek suretile istenilen kin ve gayz tevlid edilinceye ve çocuk muayyen bir yaşa gelinceye kadar - daimî telkinine maruz bulundurulmaktadır. Böyle bir çocuğa kan gütmenin «kudsiliği ve yapılan fiilin yüksekliği o kadar derin bir şekilde telkin edilmiştir ki, adam öldürmenin ne şekilde olursa olsun nefret uyandıran bir fiil olduğunu anlatmak pek güç» [29] ve bazan müm-

arasında 22,3, Polonyada 932 de 7,3, Macaristanda 28-31 yılları arasında 4,1, alettakrib aynı yıllar arasında İtalyada 3,8, Finlandiyada 5,1, Almanyada 0,9, Belçikada 0,7 dir. Sulhi Dönmezer, s. g. makale, S, 109,

[27] Samed Ağaoğlu - Tezer Taşkiran, s. g. eser, S, 45 ve müteakip.

[28] Sulhi Dönmezer, s. g. makale, S. 100.

[29] Faruk Erem, s. g. e., S. 9.

kün değildir.

Memleketimizde, çocuklar tarafından adam öldürme fiillerinin çokça işlenmesi sebepleri meyanında, çocuğun bizzat ana baba, daha geniş bir tâbirle, ailesi efradı tarafından ikaz, hattâ bir çok ahavilde teşvik edilmişinin de mühim bir tesiri olduğu muhakkaktır; yaş küçüklüğünün cezai mesuliyet üzerindeki tesiri ve binnetice kendilerinden daha az cezalandırılacakları muhakkak bulunmak hasebile, Anadolumuzun bir çok köy ve kasabalarında evlâtlarını öç almak veya türlü saikler tahtında adam öldürmeğe sevkeden ana babalara tesdüf etmenin güç olmadığı düşünce-sindeyiz [30].

Bizde küçükleri adam öldürmeğe sevkeden âmillerden bir diğeri de «sarhoşluk» ve «paraya tama etmek» dir. İstanbul Kriminoloji Enstitüsünün kısmî anketinde sarhoşluk saikasile adam öldürenlerin nisbeti % 4,3, fiili «paraya tamaan» işleyenlerin ise % 4,1 dir. Üsküdar ve İstanbul Cezaevlerinde yapılan çalışmalar da küçük katillerin fiillerini ekseriya sarhoş iken ve meyhanede ika ettiklerini tesbite medar olmuştur; bu keyfiyet, küçük suçlularımızın ahlâki redaet bakımından kötü bir durumda olduklarını göstermektedir.

Suçlu küçükler, «beraber yaşanan kadını kıskanma», «karısı kaçırılan mağdurun mukavemeti», «menfaati koruma endişesi», «mala tecavüz», «dikkatsizlik ve tedbirsizlik», «aşk», «mağdurun karısıyla münasebete devam endişesi», «aile içinde geçimsizlik», «ırza geçmeyi teshil» gibi sebepler ve saikler tahtında da adam öldürmektedirler. Bu sebep ve âmiller muayyen esaslara irca suretile serdi, ve belli nisbetler içinde, arzı belli olmayacak kadar mütenevvi ve dağınıktır. Saiklerin bu tenevvü karşısında, diğer suçlara nisbetle, adam öldürme cürümlerile mücadelenin çok daha güç olacağı neticesine varmak lâzımgelir.

B) Cinsî suçlar ve saikleri :

12. İstanbul Kriminoloji Enstitüsünün kısmî anketi, bizde, çocuk suç-

[30] Çok kere Adliyece tesbit edilememiş olmakla beraber, Carsanbanın bir çok köy ve nahiyelerinde, bazan bizzat kasabada, ana babanın teşvik ve tahriki ile çocukların adam öldürdüklerini, bazı ahvalde de onlar tarafından işlenmiş fiili - metinde arzolunan sebepler dolayısıyla - kabul edip, muhakeme ve mahkûm edildiklerine muttali olduğumuz gibi, İstanbul Kriminoloji Enstitüsünün adam öldürmenin sosyal sebeplerini araştırmağa müteallik çalışmaları sırasında muhtelif ceza evlerinde, bunun gibi suçlu çocuklara müteallik anket çalışmaları esnasında Ankara çocuk ıslah evinde gördüğümüz yası küçük mahkûmların konuşmalarından e'ndiğimiz şahsî intibalarımız da ekseriya bu merkezdedir,

luluğunda, - %22,5 nu ırza geçmek, %8 zini kız ve kadın kaçırmak, %2,4 nü ırza tasaddî teşkil etmek üzere - cinsî suçların da en ileri mevkiî işgal ve yüksek bir aded arzetyekte olduğunu gösteriyor. Kaydeylemek lâzımdır ki - Üsküdar ve İstanbul Cezaevlerinde yapılmış olan anketle, Samed Ağaoğlu - Tezer Taşkıran'ın araştırmalarında olduğu gibi - umumî çocuk suçluluğunda çok önemli yer tutan ırza geçmek ve ırza tasaddî fiillerinin mühim bir ekseriyeti homosexualité şeklinde manzur olmaktadır [31].

Bu noktada dikkate şayan olan cihet, küçükleri, ahlâk ve âdâba mugayeretten mütevellit fiilleri işlemeğe sevk ve ayrı ayrı üzerinde durmayı istilzam eden âmillerin «şehvet hissi» ve «evlenme maksadı» olmasıdır.

a) Şehvet hissi: —

13. Gerçekten İstanbul Kriminoloji Enstitüsünün kısmî anketine göre 42 cinsî suçtan ırza geçmek cürümlerile ırza tasaddî fiillerinin hepsinde; kız ve kadın kaçırmının da %20 nispetinde saik «şehvet hissi» dir.

«Şehvet hissi» sebep ve âmili karşısında çocuklar tarafından işlenen cinsî suçlarla mücadele «cinsî terbiye» meselesine bağlanmaktadır [32]. İmdi, çocuklarımıza bu terbiyeyi nasıl vermeli, küçüklerde cinsî terbiye noksanının âmilleri nelerdir? Bu suallerin çeşitli cevaplarını bu tetkikler çerçevesinde değil, çocuk psikolojisi ile uğraşanların ve terbiyecilerin ihtisas sahalarında aramak lâzımgelir. Bununla beraber, biz, bu noktada, faydadan hâli olmıyacağı düşüncesile - ve fikir ve kanaatlarını uygun telâkki ettiğimiz ve benimsemiş olduğumuz Fransız İçtimaî İlimler Kolleji profesörlerinden Dr. Sicard de Plaujoles'den mülhem olarak - önce, cinsî terbiye meselesine kısa bir nazar atfettikten sonra, «şehvet hissi» saikile işlenen cinsî suçlarla cinsî münasebet arasında gördüğümüz rabıta ile haizi alâka olmak üzere bir iki noktaya ilişmekle iktifa edeceğiz.

aa - Çocukların cinsî terbiyesi: —

Çocuklara cinsî terbiye vermek lüzumu hayli zamandanberi herkes

[31] Ankara Çocuk Islah evinde yapılmış olan araştırmalar 86 çocuktan 24 nün ahlâk ve âdâba mugayeretten mütevellit suçlar ıka ettiğini, bu 24 suçtan 10 unun livata fiili olduğunu göstermektedir. Samed Ağaoğlu - Tezer Taşkıran, s. g. e., S. 44.

[32] Amerikada son bir sene zarfında cinsî suçlardan mahkûm olanların sayısı 40.000 i bulmuştur. Bu suçlardan mahkûm olanların bir çoğu üzerinde tetkikler yapan ruhiyat ve terbiye mütehassısları hepsinde cinsiyet ahlâkının bozuk olduğunu görmüşler ve bunun sebebinin de, bunların çocukluklarında bu hususta iyi bir terbiye almamış olduklarından neset ettiği neticesine varmışlardır: «Çocuklara cinsiyet terbiyesi verilmeli mi?»: 29 Ağustos 947 tarih ve 8275 sayılı Cümhuriyet gazetesinde Amerikan basınından tercüme edilmiş makale.

tarafından teslim edilmiş bir keyfiyet olmakla beraber, bunun ne şekilde verilmesi iktiza ettiği hususu pek çok münakaşa edilmekte ve üzerinde herkesin birleşebileceği muayyen bir sisteme varılamamış bulunmaktadır.

Sicard de Plaujoles'e göre [33] cinsî terbiyeden maksat ve gaye çocuklara ve gençlere, sefahete daldıktan sonra zührevî hastalıklardan korunma çarelerini göstermekten ibaret değil, belki onlara cinsî vazifenin ehemmiyet derecesini öğretmek, onları cinsî hayatın bütün tehlikelerinden ve cinsî münasebetlerden tevellüt edebilecek maddî, mânevî ve içtimâî bütün vahim âkibetlerden haberdar etmek ve nihayet bu meseledeki mesuliyet ve vazifelerinin nelerden ibaret bulunduğunu anlatmaktadır.

Bu maksada vâsıl olabilmek için hem bir usule ve hem de ahlâkî bir terbiye ile mütevazın ilmî ve tedricî bir «hayat bilgisi» ne ihtiyaç vardır. Şu halde bir kere çocuğa kudretli, salim ve saf bir hayat mefkûresi vermek ve sonra bu mefkûreyi tahakkuk ettirmek, yaşatmak için de lâzım-gelen disiplini telkin eylemek icap eder.

Bu izahlardan anlaşıldığına göre, mesele, her şeyden önce cinsî terbiyenin hududunu tayin, gayesini tasrih, plânını ve programını çizmektedir. Bu ise, zannedildiği kadar basit değildir. Filhakika, meselenin sadece şahsın sıhhatini değil, bir taraftan ailenin saadeti, diğer taraftan ve bilhassa ırkın istikbalî ile olan alâkası, ehemmiyetini göstermeğe kâfidir. Bu sebepten dolayı cinsî terbiye «çocuk yetiştirme» ilminin ilk bahsini teşkil etmek mevkiindedir.

Telhisen ifade edilmek istenirse, cinsî terbiyenin gayesi, yarının ana ve babası olan çocuğu, ilk senelerden başlamak suretile, «intikalî hayatın mukaddes fiiline hazırlamaktır». Bu tayin ve tavsifi alan cinsî terbiye üç devreyi ihtiva eder:

Birinci devre hayatın intikal tarzına dair iptidâî malûmatı ihtiva eder. Bu malûmat ifadesini, her şeyden önce, her şahsın «zürriyet sahibi» olduğu meselesinin neşir ve tamiminde, ve çocukların kafasına yerleştirmekte bulur. Çocuklar nereden geldiklerinin, ne olduklarının ve müstakbel nesillere karşı ne gibi vazifeler deruhte ettiklerinin cahil klmamalı, kendilerine, nasıl ailelerinin şeref ve menfaatlerini muhafaza etmeğe mecbur oldukları öğretiliyorsa, aynı suretle, başka bir şeye, başka mukaddes bir emanete, yani «zürriyet» denilen bir vediaya sahip oldukları öğretilmelidir. Bu gibi, çocuğun, zihayat şahısların tekessür ve tenasülü hakkında tabîî merakına cevap verebilecek, onu tatmin edebilecek bir tarzda olmalıdır. Hiçbir tehlikeli heyecana sebebiyet vermemek için bu malûma-

[33] Sicard de Plaujoles, Gençliğin cinsî terbiyesi, tercüme eden: Dr. Saim Suner, İstanbul 1935; s. 4 ve müteakip.

tın, çocukta, cinsî sevkı tabîinin uyanmasından evvel ve mümkün olduğu kadar erken verilmek ve bunda, hususile, tenasüle ait mesailde bir sır, ahlâka mugayir bir şey bulunduğu fikirlerinin, bertaraf edilmesi gözetilmek iktiza eder. Çocukların, bazı mevad hakkında mutlak bir bilgisizlik içinde bulundurulması belki muvafıktır; ancak, onların, kendilerinden daimî bir surette gizlenmesi ve uyanmaması mümkün olmıyan bir şeyi erkenden öğrenecekleri de gözönünde bulundurulmak ve bu itibarla tecesüslerinin tatmini yoluna gidilmek lâzımgelir.

Cinsî terbiyede ikinci devre sârî ve irsî hastalıklara dair iptidai malûmatın üçüncü devrede kadın ve erkeğin bir aile teşkil etmek maksadile birleşmesine ve müstakbelde ana ve baba olacak genç erkek ve kız çocukların bu noktai nazara göre hazırlanmasına müteallik bilginin verilmesini ihtiva eyler [34].

Çocuğa, cinsî terbiyeye mütedair bilgileri kim vermelidir? İik vehlede hatıra ana baba gelir; itiraf edelim ki, bunu yapabilecek ana babalar münevverler arasında bile pek nadirdir. Cinsî terbiye meselesinin yanlış vazeldilmiş ve yanlış anlaşılmış olması neticesi, keyfiyet, ebeveyni, çocuklarına bu mevzuda verilecek malûmatın, ahlâklarının bozulmasına ve nefsanî heveslerinin uyanmasına sebebiyet vereceği endişesine düşürmektedir [35]. Bu itibarla, her şeyden önce, yavaş yavaş ve bir usul dairesinde verilmesi lâzımgelen cinsî terbiyebilgisi mevzuunda bugünün ana babaları tenvir edilmek lâzımdır; çizilen plânın tatbiki sayesinde yarınki ana babalar bu işe zaten hazırlanmış bulunacaklardır. Ancak hemen ilâve edelim ki, bu ağır vazifeyi sadece ve tamamile ana babanın üzerine alması da imkânsızdır; 24 Mayıs 1923 de Pariste toplanan Beynelmîl «İçtimai Hıfzıssıhha ve Sıhhi, Ahlâkî Korunma Bilgileri Propagandası Kongresi»nin de kabul ettiği veçhile «cinsî terbiye, aynı zamanda hem ailenin ve hem mektebin birlikte

[34] Bu her iki devre ve hususiyetleri hakkında etraflı malûmat almak için, Sicard de Plaujoles'in s.g.e., s. 8 ve müteakip.

[35] Ana babalar ve onlarla birlikte çocuklara cinsiyet bilgisi verilmesinde muarız olanlar, çocukların, küçük yaşta her şeyi öğrenip ifrata varacaklarını veya çocuk yapmamak çarelerini öğrenerek, hiç bir şeyden korkmayacaklarını ileri sürmektedirler. Eunlar bir dereceye kadar hakikaten mahzur sayılabilecek şeylerse de, bilgisizliğin sebep olacağı ve neticesi daha kötü, ruh ve cinsiyet bozukluklarından daha tehlikeli değildir. Kaldı ki bu mesele, tabiatın normal bir kanunu ve cemiyet hayatının tabii bir unsuru olacak ve her türlü «complexe» den uzak bir şekilde öğrenilecek olursa aksülâmel doğurması ihtimali pek azdır. Çünkü çocuğu cinsî hislerinde ifrata ve bozukluğa sevkeden şey, bilhassa bu meselenin, esrarengizliğinden ileri gelen kötü cazibesidir.

çalışmaları mahsulü olup... gerek mektep ve gerek aile bu işde aynı gaye için teşriki mesai etmelidir» [36]. Bu mebhaste mektebin rolünün daha büyük olduğunda şüphe yoktur. Birleşik Amerika mekteplerinde yapılan bir istatistik, çocukların ekserisinin ilk tenasülî intibalarını fena ve ahlâka mugayir menbalardan ve hususile 9 ile 10 yaş arasında aldıklarını ve ilk tenasülî teşebbüslerin ekseriya 12 ile 15 yaş arasında vukua geldiğini göstermiştir. İklim şartları dolayısıyla başka memleketlerde bu yaşların daha da aşağı hadlere inebileceğini düşünmek iktiza eder.

Demek oluyor ki, üç ayrı devreyi ihtiva eden cinsi terbiye çocuklara - ebeveynin de kendi hissesine düşen nispette iştiraki suretile - ilmi ve pedagojik esaslara göre yetiştirilmiş mahsus muallim ve mürebbiyeler tarafından ilk ve orta mekteplerle liselerde diğer derslerle ihtilât ettirilerek; tahsili muayyen bir derecede terkedenlere veya yapmıyanlara da, mektep harici hususî ve mecburî tedris müesseselerinde, gece kurslarında, hulâsa talim ve terbiye ile uğraşan bütün halk yurdlarında verilmek lâzımgelir.

İlâve edelim ki, bugün, Amerikada, bir çok mekteplerde, her bilgi gibi, cinsiyet bilgisinin de bir ders olarak öğretilmesine başlanmıştır. Bunların bazılarında dersler resmen programa konulmuş, bazılarında ise çocuklara bu terbiyeyi vermeyi hocalar şahsan üzerlerine almışlardır. Diğer bazı mekteplerde de bu vazife doktorlara veya mütehassıslara verilmiştir. Programlarına cinsî terbiyeyi koyan mekteplerde bu bilgi ilk sınıftan son sınıfa kadar, çocuğun yaşı ile ve tecessüsile mütenasip bir şekilde, tedricen verilmektedir. Bundan başka, cinsiyetle alakadar bahisler, sağlık, fizyoloji, cemiyet ve hayat bilgisi, ev idaresi, ve edebiyat dersleriyle beraber, muhtelif cephelerle öğretilmektedir. Mselâ çocuk sağlık dersinde bir çok salgın hastalıklardan korunma bahisleri arasında, zührevî hastalıklara karşı alınacak tedbirleri, fizyoloji dersinde tenasül bahsini, cemiyet ve hayat bilgisi arasında da mukabil cinsle olan münasebetleri nasıl tanzim edeceğini öğrenmektedir.

Çocuklara cinsî terbiyenin yalnız mekteplerde verilmesinin kâfi olmadığı muhakkak bulunduğundan, Amerikada, ders programlarına cinsî terbiye bilgisini koyan mektepler, bu hususta, çocukların ana babalarından da yardım istemekte, hattâ bir çok mekteplerde, ayrıca, ana babalara yol göstermek için de birer kurs açılmış bulunmaktadır. Bu suretle, çocuğa bu bilginin usulü dairesinde verilmesi, çocuk ruhundan anlamıyan kimselerin bu nazik meselede bazı hatalar yapmalarının ve bu hatâların çocuk üzerin-

[36] Bu kongrenin cinsî terbiyeye müteallik mukarreratı için Sicard, s.g.e., s. 15 ve müteakip.

de mühim tesirler husule getirmesinin önüne geçilmesi sağlanmıştır [37].

Umumî hatlarını ve Amerikadaki tatbikatını kısaca izaha çalıştığımız ilmî ve ahlâkî cinsî terbiye sayesinde, öyle zannediyoruz ki, çocuk sevki tabiiileri ve temayüllerile mücadele edebilecek ve nefsanî heves cereyanlarına karşı mukavemet gösterebilecektir.

bb - «Şehvet hissi» saikile işlenen cinsî suçlar ve cinsî münasebet: —

İstanbul Kriminoloji Enstitüsünün çocuk suçluluğuna müteallik mahdut anketten alınan neticeler, küçük suçularımızın -suçu işlemezden önce - ancak %32,6 sının cinsî münasebette bulunduğunu, %67,4 nün ise cinsî münasebette bulunmadığını gösteriyor.

Ahlâk ve âdâba mugayeretten mütevellit fiillerin en başında gelen irza geçmenin çocuk suçluluğu içinde %22,5; kız ve kadın kaçırmının %8, irza tasaddinin de %2,4 nisbet arzettiğini ve bu fiillerin heyeti umumiyesinin 129 suç muvacehesinde 42 ye irtika eylediğini hatırlatırsak, bu nevi fiilleri işlemiş olan küçük hükümlülerin suçu ika etmezden önce, ancak %14,3 nispetinde olanlarının cinsî münasebette bulunduğunu, %85,7 nispetinde olan mühim bir ekseriyetinin ise, adı geçen cinsî suçları mücerret cinsî münasebette bulunmak veya cinsî arzularını tatmin eylemek sebep ve saikile işlediklerini tebarüz ettirmiş oluruz. Bu keyfiyet cinsî suç işleyen küçüklerin pek mühim bir ekseriyetinde cinsî terbiyenin hiç mevcut olmadığını veya çok noksan bulunduğunu ifade etmektedir.

Biraz önce cinsî terbiyenin mahiyetine ve nasıl verilmesi iktiza ettiğine müteallik izahlar, memleketimiz bakımından, bugün için nazarı kalmak durumundadır. Bu itibarla, çocuklarımıza ilmî ve ahlâkî mânada cinsî terbiye vermek için gereken adımlar atılıncaya kadar, mücerret cinsî münasebette bulunmak veya cinsî arzuları tatmin eylemek sebep ve saiki ile işlenen suçlarla mücadele vasıta ve çarelerini düşünmek lâzımgelir:

İtiraf edelim ki, garp memleketlerindeki durum hilâfına, bizde, büyük merkezler dışında ve hususile Anadolumuzun pek çok yerlerinde fizyolojik ihtiyaçların şiddetlilerinden biri olan cinsî münasebet ve arzuların -ileri yaştakiler için dahi - tatminindeki güçlük, hattâ bazan imkânsızlık gayri kabili inkârdır. Şu keyfiyet, Anadolu kasaba ve köylerinde, büyükler tarafından çocuklar üzerinde livata fiillerinin kesretle işlenmesinde âmil olduğu gibi, bülûğa erişmiş gençlerin, livata, veya sair şekilleri içinde cinsî suçlar işlemelerinde de, şüphesiz, âmil olmaktadır. Bu itibarla, büyük merkezlerde yapıldığı gibi, imkân nispetinde, köy ve nahiyelerin bağlı bulun-

[37] «Cocuklara cinsiyet terbiyesi verilmeli mi?»: 29 Ağustos 1947 tarih ve 8275 sayılı Cümhuriyet gazetesinde Amerikan basınından tercüme edilen makale.

dukları yakın kaza merkezlerinde de - alınacak sıkı tedbirler sayesinde birer suç kaynağı haline sokulmamak ve çeşitli bakımlardan ilgili makamların daimi takayyüt ve nezareti altında bulunmak şartile - cinsî arzuların tatmimi daiyesinde genel evler açılmasının, kesretle işlenen cinsî suçları, tamamen olmasa bile mühim bir kısmı itibarile önleyeceğini zannediyoruz.

Bizde, suçlu çocuklarımızın «şehvet hissi» saikile cinsî suçlar işlemesini tevlit eden âmillerden birinin de, bunların, ana baba, hattâ Anadolu'nun pek çok köylerinde, evli ağabey veya hemşirelerle aynı odada yatıp kalkmaktan neşet eylediğini düşünüyörüz. İstanbul ve Üsküdar cezaevlerinde yapılan çalışmalar mevcut suçlu çocuklardan %52 sinin, Kriminoloji Enstitüsünün kısmî anketi, 112 küçük suçludan 14 ünün ana baba ve kardeşleriyle birlikte yatıp kalkmakta olduğunu, ne kadar dikkate şayandır ki, ana baba ve kardeşlerle birlikte yatıp kalkan 44 çocuktan 18 zinin, yani %41 gibi mühim bir nispete baliğ olanının da cinsî suçlar işlemiş bulunduğunu gösteriyor. Bu noktada meselenin mesken şartına bağlandığı âşikârdır.

b - Evlenme maksadı: —

14. Kriminoloji Enstitüsünün kısmî anketine göre, saik bakımından %20 nispetinde «şehvet hissi» ne bağlanan kız ve kadın kaçırarak fiillerinin, mütebaki %80 ninin âmili «evlenmek maksadı», buna mukabil suçlu küçüklerin, %92 si de bekârdır. Miktarı pek az olan evli küçükler, Medenî Kanunumuzdaki evlenme rüşdü bakımından yaş haddi neticesi, 15 ini ikmal etmiş, 18 zini doldurmamış olanlardır. Şu vaziyete göre, mühim bir ekseriyeti teşkil eden bekâr suçlular 11 yaşını bitirmiş ve fakat 15 ini doldurmamış olanlar içinde tekasüf ediyor. Burada dikkate şayan cihet, bu sonuncu grupta yer alan küçüklerin işledikleri fiillerin, hırsızlık ve katiloen ziyade kız ve kadın kaçırarak şeklinde manzur oluşudur. Evliliğin kişiyi mazbut ve disiplinli bir hayata sevkettiği, hususile bir çok cinsî suçların işlenmesini önleyici vasfı olduğu gayrikabili inkârdır. Esasen memleketimizin coğrafi durumu ve iklim şartları neticesi bülûğun erken yaşlarda vukuu - ki bu noktayı 11 yaşını bitirmiş ve fakat 15 yaşını doldurmamış olanların %30,4 ünün suçu işlemezden evvel cinsî münasebette bulunmuş olması da kuvvetle teyit eylemektedir - Medenî Kanunun evlenmek için erkekte 18, kadında 17 yaşın ikmalini arayan 88 inci maddesinin 15 Haziran 1938 tarih ve 3453 sayılı kanunla tâdil edilerek, bu yaşın erkek için 17, kadın için 15 şe indirilmesini intaç etmiştir. Filhakika Hükümetin Büyük Millet Meclisine takdim ettiği esbabı mucibe lâyihasında bu değişikliğe âmil olan sebepler tafsil edilirken, memleketimizde bülûğun erken yaşlar-

dan işlenen suçların başında hırsızlığın gelmekte olduğunu göstermektedir. İstanbul ve Üsküdar Cezaevlerinde yapılan anket de, Avrupa memleketlerinde olduğu gibi, İstanbul çocuk suçluluğunda da hırsızlığın en fazla nispette işlenen bir fiil olduğunu teyit eylemektedir. Buna mukabil, Türkiye'nin bazı vilâyetlerine şâmil olmak üzere yapılmış olan anket, bunun gibi, Samet Ağaoğlu ve Tezer Taşkıran çalışmaları, sözü geçen suçun, adam öldürme fiili ve cinsî suçlardan sonra geldiği neticesini veriyor; bununla beraber, hırsızlık fiilinin - yukarıda verdiğimiz nispet tablosuna göre - %21,7 gibi yüksek bir nispet arzetmesi, çocuk suçluluğu bakımından taşıdığı mâna ve ehemmiyeti de başkaca göstermiş bulunuyor.

Hırsızlığın büyük şehir suçlarından olduğu ve mütekâsif nüfuslu büyük merkezlerde fazla nispetlerde işlendiği istatistiklerce tespit edilmiş bulunuyor. Pariste çocuk suçluluğunun başında hırsızlığın gelmesi [40] sebeplerinden biri olduğu gibi, İstanbul çocuk suçluluğunda da hırsızlığın %72,5 gibi ürkütücü bir nispet arzetmesi sebeplerinden biri de bu olmak lâzımgelir. Kriminoloji Enstitüsünün, Anadolunun bazı vilâyetlerinde yaptırdığı anket neticesinde hırsızlığın adam öldürme ve cinsî suçlardan daha az nispetlerde işlenmekte olduğunu göstermesi de - bu vilâyetlerde ve bunlara bağlı köy ve kasabaların nüfusunun arzettiği azlık dolayısıyla - keyfiyeti teyit eder gibi görünmektedir. Filhakika nüfusu kalabalık büyük şehirlerde, bilhassa hırsızlık fiillerini işlemek hususunda bir taraftan imkânlar, diğer taraftan tesadüfler çoğalır. Büyük şehirlerdeki tipik hırsızlık vak'aları ifadesini bilhassa, kontrol ve murakabe güçlüğü arzeden büyük mağazalarda, iş merkezlerinde, atelyelerde, sergilerde, pazar yerlerinde yapılan çalmalarda bulur.

Diğer taraftan, bir müellifin dediği gibi [41], çocukların hırsızlık fiillerini işlemeleri sebeplerinden birini de, belki de, gençlik ihtiraslarının şiddetli oması ve teskini kolay olan bu ihtirasların hırsızlık yolile tatmini cihetine gidilmesinde aramak lâzım gelir. Fakat bizim memleketimizde küçükler tarafından işlenen hırsızlık fiillerinin sebep ve âmillerinin, ifadesini, daha ziyade sefalet ve fakru zarurette bulunduğu düşünülebilir: İstanbul ve Üsküdar Cezaevlerinde yapılan tetkikler bunu teyit ettiği gibi [42] Kriminoloji Enstitüsünün kısmî anketi de bu mevzuda dikkate şayan nispetler arzına salih bulunuyor. Filhakika sözü geçen ankete göre, küçük hükümlüler tarafından işlenmiş olan 28 hırsızlık

[40] Jules Jolly, s.g. Raport, Revue pénit, 1904, sf. 670.

[41] Jules Jolly skğ. Rapport, Revue pénit 1904, sf. 670.

[42] Sulhi Dönmezer, s.g. makale, sf. 107 ve müteakip.

da vukuuna delâlet etmek üzere, iklim şartlarının ve muhitimizin icaplarından bahsedildikten sonra, yaş tashihi davalarının büyük bir yekûna baliğ olduğuna şöyle işaret edilmektedir: «... 1935 senesinde 33953 gibi büyük bir rakkam teşkil eden yaş tashihi davaları 1936 senesinde 40899, ve bir sene sonra da, 61806 adedine yükselmiştir. Bundan başka fevkalâde hallere ve pek mühim bir sebebe dayanacağı kanunda sarahaten yazılı olan evlenmeye izin taleplerinin adedi hiçbir memleketle mukayese edilemeyecek derecede büyüktür. Yaş tashihlerinde görülen tezayüt evlenmeğe izin hususunda daha büyük bir nispette ilerlemiştir. Filhakika 1935 senesinde 900 den ibaret olan bu talepler 1936 da 1264 ve 1937 de 2085 adedine baliğ olmuştur...». Bazı mıntakalarda «... yaş tashihi davalarının %80 inden fazlasının evlenmeğe ehliyeti temin maksadile açılmış olduğu anlaşılmaktadır» [38].

Bülûğun erken yaşlarda belirmesi ve evlenmeğe ehliyet temini maksadile yaş tashihi davalarının tezayüt etmiş bulunmasından dolayı madde nin tadil edilmiş olması memleketimizde, erken yaşlarda, evlenmeğe inhimakin şiddetli olduğunu açıkça göstermektedir. Bu şiddetli inhimak bazan cehil ve onunla müterafık bir çok sebeplerin tesiri altında, evlenmeğe matuf olarak, gayrimeşru fiil ve hareketlerin ikamı tazammun edebilir. İmdi, «şehvet hissi» sebep ve âmiline bağlı bulunan kız ve kadın kaçırma dışın da Anadolunun bir çok köylerinde evlenme maksadile - ve hele 15 yaşından küçük olanlar tarafından - işlenen bu nevi fiillerin müteaddit âmillerinden birinin de - yapılmış olan tâdilâta rağmen - Medenî Kanundaki yaş haddinin müsaadesizliği olduğu düşünülebilir. İşte, bülûğun erken yaşlarda vukuu ve evlenmeğe şiddetli bir inhimakin mevcudiyeti gözönünde tutulmak ve bu itibarla da bu yaştaki çocuklar bakımından evlenmeyi teshil etmek için Medenî Kanunda mevcut yaş haddinde yeniden tadilât yapmak icap ettiğini zannediyoruz [39].

C - Hırsızlık ve sairleri: —

15. Yabancı memleketlerde çocuklar tarafından kesretle işlenen fiillerin neden ibaret olduğunu tebarüz ettirirken de izah eylediğimiz veçhile, bir çok Avrupa memleketlerinde yapılmış olan anketler, küçükler tarafın-

[38]Esbabı mucibe lâyihasının tam metni için, Esat Arsebük, Medeni Hukuk II, Aile Hukuku, kısım 1, ailede şahıslar ve halleri, Ankara, 1940, s. 594 ve müteakip.

[39] Hükümetin, Meclise verdiği esbabı mucibe lâyihasında memleketimizin ce- nup iklimi şartlarına tâbi bulunması hasebille, tâdile esas olan yaş hadlerinin daha ca indirilmesi düşünölmüş ise de, bilâhare lâyihada hadlerin muhafazası muvafık görölmüştür. Esat Arsebük, s.g.e., s. 596.

fiilinin %39,3 ü ihtiyaç saikile işlenmiştir [43].

Bu durumu mânalandırmak lâzımgelirse, denebilir ki, mesele, bu noktada suçlu küçüklerin mensup olduğu ailenin veya bizzat kendilerinin iktisadî vaziyetlerinin kötülüğüne bağlanmaktadır.

Ailesinin veya bizzat küçüğün iktisadî durumunun kötülüğü ile suç işleme arasında mevcut rabıtaya, «çocuk suçluluğunun umumî sebep ve âmilleri ve bunlarla mücadele vasıta ve çareleri» başlığını taşıyacak başka bir makalede ayrıca temas olunacaktır.

Naci ŞENSOY

[43] Mütebaki saiklerin %10,7 si «sinema parası temin etmek», %10,7 si «menfaat hırsı», %7 si «suç arkadaşı tarafından iğfal», %7 si «şehvet hissi», %14 ü «meçhul»dür. «Motosiklete binmek için para temini», «mağdurdaki alacağın ödenmemesi» gibi saikler de % olarak ehemmiyet erzetmiyen münferit saiklerdir.